

E · R · · O

ERSO
PEASPONSOR

 iute

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

TOETAB

RADISSON COLLECTION
TALLINN

Kullervo

17

OKTOOBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
2025

MÜÜDID JA LEGENDID

METSOSOPRAN
TUURI DEDE

BARITON
ANDREW
FOSTER-WILLIAMS

EESTI
RAHVUSMEESKOOR

ERSO

DIRIGENT
MATTHEW
HALLS

| SIBELIUS

OTSING
INSPIRATSIOON
AMBITSIOON
TIPPTASE

E · R · · O

Kullervo

TUURI DEDE metsosopran
ANDREW FOSTER-WILLIAMS bariton
Eesti Rahvusmeeskoor
Koormeister Mikk Üleoja
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Kontsertmeister Johannes Põlda
Dirigent MATTHEW HALLS

kell 18 – eelkontsert

Kaija Saariaho (1952–2023)

„Cloud Trio“ keelpillitriole (2009). I, III ja IV osa

Esitavad **Nina Kawaguchi**, **Jülija Širokova** ja **Levi–Danel Mägila**.

„Kullervo“ temaatikast kõneleb **Hasso Krull**.

kell 19 – sümfooniakontsert

TUURI DEDE metsosopran

ANDREW FOSTER–WILLIAMS bariton

Eesti Rahvusmeeskoor

Koormeister Mikk Üleoja

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Kontsertmeister Johannes Põlda

Dirigent MATTHEW HALLS

Jean Sibelius (1865–1957)

Orkestriballaad „Metshaldjas“, op. 15 („Skogsrået“, 1895)

vaheaeg

Jean Sibelius

„Kullervo–sümfoonia“, op. 7 (1892)

Johdanto / Sissejuhatus. Allegro moderato

Kullervon nuoruus / Kullervo noorus. Grave

Kullervo ja hänen sisarensa / Kullervo ja tema õde. Allegro vivace

Kullervon sotaanlähtö / Kullervo sõttaminek. Alla marcia

Kullervon kuolema / Kullervo surm. Andante

Kontserdist teevad ülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv), salvestisi saab ka järelkuulata ja –vaadata.

HEA ERSO PUBLIK!

Tere tulemast kogema erakordseid hetki!

Radisson Collection Hotel, Tallinna nimel on mul au tervitada teid ERSO sarja „Müüdid ja legendid“ avakontserdil „Kullervo“. Sibeliuse „Kullervo“ taaselustab solistide, meeskoori ja orkestri toel Soome rahvuseepose „Kalevala“ kangelase loo. See on muusika, mis äratab ellu müüdi.

Radisson Collection Hotel, Tallinn toetab ERSOt, sest mõlemad organisatsioonid seavad endale kõrgeimad standardid. Täius ei ole juhus, vaid harjumus, mis sünnib põhjalikkusest, tähelepanust ja hoolest. Oleme ERSO kõrval seisnud juba üle kümne aasta. Meie juures peatuvad orkestri külalisartistid. Samuti korraldame ühiseid sündmusi restoranis MEKK, kus kaasaegne Eesti köök kohtub muusikaga. Meie ühine eesmärk on lihtne — muuta iga hetk eriliseks ja jätta igale külastajale unustamatu mulje.

Täname, et olete täna õhtul meiega. Soovin teile inspireerivat kontserti!

Vitali Makejev

Hotellijuht

RADISSON COLLECTION
TALLINN

Pärast Helsingi muusikainstituudi lõpetamist pälvis 23-aastane **Jean Sibelius** 2000 marga suuruse stipendiumi, et täiendada oma teadmisi Saksamaal. Noor ja enesekindel helilooja suunduski 1889. aasta septembris Berliini ja alustas eratunde Albert Beckeri juures. Sibeliuse ind kustus aga juba esimesel tunnil. Pedantlik Becker suunas noore helilooja kohe Bachi kontrapunkti juurde, mille tudeerimine kestis pea kogu õppeaasta. Ent suurlinna elu pakkus ka muid võlused, nagu kontserdid, ooperietendused ja koosviibimised kultuuriringkondades.

Elu Berliinis Sibeliust siiski ei rahuldanud ja tema omalooming jäi aastaks pea täielikult soiku. 1890. aasta sügisel kolis ta Viini, kus jätkas õpinguid Karl Goldmarki ja Robert Fuchsi juures. Viini aastast sai Sibeliuse muusikutee pöördepunkt. Kirjadest ilmneb, et just seal hakkas Sibelius oma loomingulist potentsiaali sügavamalt analüüsima ja pööras pilgu akadeemiliselt kammermuusikalt orkestrile. 1891. aasta veebruaris ja märtsis valmisidki tema esimesed orkestriteosed. Pööre esteetikas oli suuresti mõjutatud tutvumisest Richard Wagneri ja Anton Bruckneri loominguga — sel ajal nimetas Sibelius Brucknerit „kõige suuremaks elavaks heliloojaks“.

Sibeliuse kõige olulisema suunamuutuse Viinis tõi aga huvi soomekeelse kultuuri vastu. Rootsi emakeelega Sibelius püüdis end üha teadlikumalt määratleda soomlasena. See oli suuresti seotud tema salajase kihlusega tulise soomemeelse Aino Järnefeltiga. Aino kirjutas talle järjekindlalt soome keeles, tema vastas rootsi keeles, „et ei kuluks viis minutit iga

sõna kirjutamiseks“. 26. detsembril teatas ta Ainole, et on vaimustunud „Kalevalast“ — rahvuseeposest, mille arhailised runod kehastavad soome kultuuri ürgset olemust. Sibeliust võlus eelkõige „Kalevala“ loitsulaadne korduvus, mida ta nimetas äärmiselt moodsaks. Veelgi enam, ta iseloomustas selle rütmide, kujundite ja meeleolude pidevat ümberkujundamist kui „teemat ja variatsioone“.

1891. aasta kevadel, veel Viinis viibides, hakkas Sibelius kavandama viieosalist sümfoonilist poeemi solistidele, koorile ja orkestrile. Arvatavasti andis selleks tõuke soome dirigendi ja helilooja Robert Kajanuse „Aino sümfoonia“, mida Sibelius oli kuulnud Berliinis ja mis põhines „Kalevala“ ainetikul. Sellest sai alguse „**Kullervo–sümfoonia**“ sünd ja Sibeliuse elutöö.

Viinist naastes pühendus helilooja täielikult „Kullervole“, jätkates samal ajal oma uue, soome kultuurist kantud enesekuvandi juurutamist. Ta loobus rahvaviiside otsesest tsiteerimisest ning püüdis selle asemel tabada nende tunnetust ja vaimu. See nõudis aeglast ja põhjalikku tööd. Oktoobris 1891 kirjutas ta Ainole: „Ma ei tahaks kunstis valetada... Kuid ma arvan, et olen nüüd õigel teel. Ma mõistan neid puht-soomelikke muusikalisi kalduvusi nüüd vähem realistlikult, kuid tõetruumalt kui varem.“

„Kullervo–sümfoonia“ tuli esiettekandele Helsingis 28. aprillil 1892 helilooja enese juhatusel. Teose edu kindlustas Sibeliuse positsiooni uue, soome kultuuri eest seisva põlvkonna häälena. Ometi tundis helilooja, et hoolimata teose kohalikust triumfist polnud see veel päriselt see, mida ta oli lootnud saavutada. Seetõttu ei lubanud ta sümfooniat oma eluajal avaldada ja see trükiti alles 1966. aastal, üheksa aastat pärast tema surma.

Ehkki „Kullervo“ oli kohati kompositsiooniliselt ebaühtlane ja laialivalguv, kuulutas see valjuhäälselt välja Sibeliuse uue kunstilise identiteedi. Helilooja vältis teoses teadlikult akadeemilis–klassikalisi traditsioone ning süvenes selle asemel rahvuskultuuriga läbipõimunud sisusse ja rituaalse loomuga muusikalistesse vormidesse. Ta kasutas modaalselt varjundiga meloodiaid, korduvaid mustreid, lühikeste motiivide ümbertöötlust, järsult katkestatud rütme, sügavaid ja tumedaid, sageli minoorses helistikus harmooniaid, mis kannavad endas rasket ajaloolist koormat ja paratamatu traagika tunnet.

Viieosalise teose esimene ja teine osa on puhtorkestraalsed. Esimene neist loob kuulajale pildi teose traagilisest kangelasest — Kullervost. Teine, sünget hällilaulu meenutav osa kirjeldab nimitegelase õnnetut lapsepõlve, tema elu koos onuga, kes oli süüdi Kullervo isa surmas ning müüs peagi poisi sepp Ilmarisele orjaks. Kolmas ja kõige ulatuslikum osa hõlmab

lisaks orkestrile ka koori ja soliste. Selleks ajaks on Kullervo vangistusest vabanenud ja kohtub kolme neiuga, meelitades neid endaga kaasa tulema. Koor on jutustaja rollis, solistid aga esitavad Kullervo ja neidude dialoogi. Esimesed kaks neidu keelduvad, kuid kolmas alistub Kullervo meelitustele. Pärast armuvahekorda räägivad Kullervo ja neiu teineteisele oma noorusest ning selgub tõsiasi, et nad on õde ja vend. Tõde kuuldes sooritab neiu suurest häbist enesetapu. Sümfoonia neljas osa on taas orkestraalne, kujutades seda, kuidas Kullervo läheb oma onu vastu sõtta. Muusikas väljendub kangelase hulljulgus ja kättemaksuiha. Teose viimases osas liitub orkestriga taas koor. Kullervo on küll saavutanud võidu oma onu üle, kuid õe vastu toime pandud süüteost vabanemiseks näeb ta vaid üht võimalust, enesetappu. Ta kukutab end jumal Ukkolt kingituseks saadud mõõga otsa. Finaalis tsiteerib helilooja eelnenud osade teemasid, jõudes ringiga tagasi teose algusteemani, viidates sellega elu ringkäigule.

Kogu kümnendi vältel jätkas Sibelius oma muusikalise käekirja arendamist. 1894. aasta suvel külastas ta Bayreuthi, kus kuuldud ooperid „Parsifal“, „Tristan ja Isolde“ ning „Nürnbergi meisterlauljad“ paikasid ta lühiajaliselt Wagneri-kriisi. Augustis kuulutas ta end olevat enam kaldu Liszti ja sümfoonilise poeemi kui Wagneri muusikadraama poole, kirjutades 22. augustil: „Ma ei ole enam wagnerlane.“

1890. aastate keskpaigaks olid Sibeliuse sümpaatiad nihkunud eemale rootsimeelsest Martin Wegeliusest ning lähemale „moodsate“ intellektuaalide rühmale, keda iseloomustasid ägedad esteetilised vaidlused, mida sageli võimendas alkohol. Sibeliuse lähiringi kuulusid Wegeliuse rivaal Robert Kajanus, kunstnik Akseli Gallen-Kallela, Adolf Paul ja Armas Järnefelt.

Sibeliuse uus ja rahvuslik stiil oli uudne mitmel moel. Oma intensiivselt isikupärastatud mitteakadeemilise harmoonia, meloodia ja orkestrivärviga tähistas see põlvkondlikku eristumist eelkäijatest. Oma karmi traditsioonivastase hoiakuga väitis Sibelius end paljastavat sügavamalt inimtõde kui varasemad akadeemilised traditsioonid.

Ülaltoodud arengud väljendusid terves seerias orkestriteostes, nende seas ka sümfooniline poeem „**Metshaldjas**“ („Skogsrået“), mis põhineb Viktor Rydbergi samanimelisel luuletusel.

On arvatud, et „Metshaldja“ varane kavand kasvas välja Sibeliuse planeeritud ooperist. Ent juba 1894. aasta lõpuks oli heliloojal välja kujunenud kindel plaan „Metshaldjast“ kui iseseisvast orkestriteosest. Märtsis 1895 valmis

teose esimene versioon — näidend muusikaga jutustajale, keelpillidele, kahele metsasarvele ja klaverile, mis kanti samal kuul ka esmakordselt ette.

Kuigi teos on üheosaline, on selles selgelt äratuntavad neli alaosa, millest igaüks vastab Rydbergi luuletuse ühele stroofile. Esimeses alaosas tutvustatakse Björni, pikka ja nägusat noormeest heroiliste vaskpillide fanfaaridega. Tema hea välimus on äratanud salakavalad vaimud ja ühel sügisöhtul, teel peole, mõjub talle metsa nõidus. Teose avamuusika on hoogne ja võidukas. Björni teema naaseb järgmise alaosa lõpus. Teises alaosas, mis algab müstilise klarnetiteemaga, sukeldub Björn äratehtult sügavale maagilisse põhjamaa metsa ning on lummatud kurjadest ja vallatutest metshaldjatest, kes naeravad kähedalt oma vangi üle. Muusikaline materjal, mis kohati mõjub minimalistlikuna, on samaaegselt nii hüpnootiline kui ka jõuline. Klarnetiteema areneb ja muutub, kõlades lõpuks kõikide puhkpillide esituses. Kolmandas alaosas kohtub Björn kauni metshaldjaga, kes ta võrgutab. Muusika on üdini sensuaalne, haldja vastupandamatust kirjeldatakse tšellosoologa, millega ühinevad metsasarved ja *pizzicato*'s keelpillid. Rootsi folklooris on mehe hing, kes on alistunud metshaldjale, määratud hukule. Olles kaotanud usu maapealsesse õnne, satub Björn neljandas alaosas meeleheitesse. Muusika muutub süngeks ja leinaliseks marsiks.

Teose orkestriversioon kanti ette 17. aprillil 1895. Selles erootiliselt laetud muusikas on tugevalt esiplaanil wagnerlikud jooned. Oskar Merikanto sõnul pidi teosest arusaamiseks teadma luuletuse sisu. „Ja tõesti, publik jälgis väga tähelepanelikult kavalehelt teose käiku,“ kirjutas ta esiettekande järel. Merikanto arvates oli Sibeliuse muusika muutunud: see oli võrreldes varasemaga selginenud.

„Metsahaldjas“ püsis Sibeliuse kavades aastaid. Näiteks kõlas see aastal 1899 koos tema esimese sümfoonia esiettekandega. Trükki aga teos ei jõudnud. See vajus tasapisi unustusse, välja arvatud üks ettekanne aastal 1936. Rahvusvahelist tähelepanu pälvis „Metshaldjas“ alles 1990. aastate lõpus, kui Lahti Sümfooniaorkester teose salvestas.

ERSO ja Rahvusmeeskoor esitasid „Kullervo–sümfoonia“ esmakordselt koos 1993. aastal kontserdil, millega tähistati Eesti Vabariigi ja Soome Vabariigi 75. aastapäeva, dirigeeris Paavo Berglund. Viimati kõlas teos ühises esituses 2018. aasta märtsis, solistideks olid Monika–Evelin Liiv, ja Rauno Elp, juhatas Leif Segerstam.

„Metshaldjas“ kõlas ERSO esituses viimati 2022. aasta jaanuaris (dirigent Olari Elts).

Skogsrådet

Han, Björn, var en stark och fager sven
med breda väldiga skuldror
och smärtare midja än andre män —
sånt retar de snöda huldror.
Till gille han drog en höstlig kväll,
då månen sken över gran och håll,
och vinden drog
med hi och ho
över myr och skog,
genom hult och mo;
då var honom trolskt i hågen,
han ser åt skogen och har ej ro,
han skådar åt himlabågen,
men träna de vinka och nicka,
och stjärnorna blinka och blicka:
gå in, gå in, gå in i vinande furumo!

Han går, han lyder det mörka bud,
han gör det villig och tvungen;
men skogens dvärgar i kolsvart skrud,
de fara med list i ljungen
och knyta ett nät av månens sken
och skuggan från gungande kvist och gren,
ett dallrande nät
i ris och snår
bak vandrarens fjät,
där fram han går,
och skratta så hest åt fången.
I hidena vakna ulv och lo,
men Björn han drömmer vid sången,
som runt från furorna ljuder
och viskar, lockar och bjuder
gå djupare, djupare
in i villande gåtfull mo!

Nu tystnar brått den susande vind,
och sommardejlig är natten,
och vällukt ångar från blommig lind
vid tjärnens sovande vatten.
I skuggan hörs ett prasslande ljud!
Där böljar en skär, en månvit skrud,
där vinkar en arm,
så mjäll och rund,
där häves en barm,

Metshaldjas

Too Björn oli kange ja nägus noormees,
õlad laiad ja võimsad,
piht peenem kui teistel meestel —
selline veetleb uhkeid metshaldjaid.
Ühel sügisõhtul läks ta peole,
kuu paistis kuuskedele ja kaljudele
ja tuul vingus,
muudkui hii ja huu,
üle raba ja salu,
üle laane ja nõmme;
kõik hakkas paistma nõiutuna,
ta vaatab metsa ega saa rahu,
pöörab pilgu taevavõlvile,
aga puud viipavad ja noogutavad,
tähed vilguvad ja teevad silma:
tule siia, tule siia, tule ulguvasse männikusse!

Ta läheb, allub süngele kutsele,
teda tõukavad tahe ja sund;
aga süsimusta rüütatud metsakääbused
liiguvad riikalikult kanarbikupuhmais
ja punuvad võrgu kuupaistest
ja kõikuvate okste varjudest,
kiikuva võrgu
risusse ja võssa,
püüenised sinna,
kus rändaja kõnnib,
ja naeravad kähedalt oma vangi.
Metsa varjus ärkavad hunt ja ilves,
kuid Björn ainult unistab, kuuldes laulu,
mis kostab mändide keskelt
ja sosistab, meelitab, kutsub:
tule sügavamale, sügavamale,
nõiduslikku, tundmatusse männikusse!

Järsku jääb vinguv tuul vait
ja öö on suviselt helge,
ja õitsvate pärnade lõhnavoog
mähib endasse tiigi uinuva vee.
Varjust kostab kahinat:
seal lehvib kirkas, kuuvalge rüü,
seal viipab käsi,
nii õrn ja pehme,
seal kerkib rind,

där viskar en mund,
där sjunka två ögon i dina
och leka så blå en evig tro,
att alla minnen försina;
de bjuda dig domna och glömma,
de bjuda dig somna och drömma
i älskogsro i vyssande sövande furumo.

Men den, vars hjärta ett skogsrå stjal,
får aldrig det mer tillbaka:
till drömmar i månljus trår hans själ,
han kan ej älska en maka.
De ögon så blå i nattlig skog
ha dragit hans håg från harv och plog,
han kan ej le,
och fröjdas som förr,
och åren de se
in om hans dörr,
men finna ej barn eller blomma,
han vesäll åldras i öde bo,
kring härden stå sätena tomma,
och väntar han något av åren,
så väntar han döden och båren,
han lyss med oläkeligt ve till suset i furumo.

Viktor Rydberg

seal sosistab suu,
seal upuvad kaks silma sinu silmisse
ja mängivad nii siniselt igavest truudust,
et hajuvad kõik mälestused;
nad kutsuvad: suiku ja unusta,
nad kutsuvad: uinu ja unista
lemberahus, sosistavas, uinutavas männikus.

Aga see, kelle südame röövis metshaldjas,
ei saa seda kunagi tagasi:
tema hing ihkab kuupaistes unistada,
ta ei suuda armastada naist.
Nood sinised silmad öises metsas
ei lase tal mõelda äkkest või adrast,
ta ei naerata
ega rõõmusta nagu varem,
ja kui aastad heidavad
ta uksest sisse pilgu,
ei näe nad seal lapsi ega lilli;
kurvalt vananeb ta kõledas pesas,
istmed tuleaseme ümber on tühjad,
ja kui ta aastatelt midagi ootab,
on see ainult surm ja surnuraam,
ravimatus valus kuulab ta männiku mühinat.

Tõlkinud Maarja Kangro

ERSO piletiostjatele kehtib **50% soodustus**
tavahinnast parkimisele Rävala parkimismajas
kuni kolme (3) tunni jooksul.

Kuidas soodustust lunastada:

- Klient võtab Rävala parkimismajja sisenedes parkimispileti.
- Pärast kontserti valideerib klient oma parkimispileti kontserdisaali fuajees.
- Enne parklast lahkumist maksab klient parkimistasu parkimismajas asuvas makseautomaadis.

EuroPark

“Kullervo”

III Kullervo ja hänen sisarensa

XXXV runo

Koor (69—92)

Kullervo, Kalervon poika
sinisukka äijön lapsi,
hivus keltainen, korea,
kengän kauto kaunokainen,
läksi viemähän vetoja,
maajyviä maksamahan.
Vietyä vetoperänsä,
maajyväset maksettua
rekehensä reutoaikse,
kohennaikse korjahansa;
Alkoi kulkea kotihin,
matkata omille maille.
Ajoa järyttelevi,
matkoansa mittelevi,
noilla Väinön kankahilla,
ammoin raatuilla ahoilla.
Neiti vastahan tulevi,
hivus kulta hiihtelevi
noilla Väinön kankahilla,
ammoin raatuilla ahoilla.
Kullervo, Kalervon poika,
jo tuossa piättelevi,
alkoi neittä haastatella,
haastatella, houkutella:

Kullervo (93—94)

“Nouse, neito, korjahani,
taaksi maata taljoilleni!”

I neiu (97—98)

“Surma sulle korjahasi;
Tauti taaksi taljoillesi!”

Koor (99—104, 109—114)

Kullervo, Kalervon poika
sinisukka äijön lapsi,
iski virkkua vitsalla,
helähytti helmivyöllä.
Virkku juoksi, matka joutui,

III Kullervo ja tema õde

Kullervo, Kalervo poega,
sinisukka taadi lapsi,
hius kollane, heleda,
kingapäälis kaunikene,
läksi vilada vedama,
maaterasid maksemaie.
Kui olid viidud välja määrad,
hästi maaterad tasutud,
ise hüppasi regeje,
kohendas end korvikusse.
Hakkas sõitma siis koduje,
matkama omile maile.
Ajada kihutelekse,
matkamaada mõõtelekse
neilla Väinö väljadella,
ammu kistud kütismailla.
Neidu vastuje tulekse,
hius kulda astelekse,
neilla Väinö väljadella,
ammu kistud kütismailla.
Kullervo, Kalervo poega,
jo säääl sõituda peatas;
hakkas juttuda ajama,
neidu noorta meelitama:

“Tule, tüdruk, mu regeje,
kalleile karusnahule!”

“Surm tulgu sinu regeje,
katku su karusnahule!”

Kullervo, Kalervo poega,
sinisukka taadi lapsi,
hobu vitsalla vihistas,
äiateli helmevööllä.
Hobu jooksis, tee rudises,

tie vieri, reki rasasi.
Neiti vastahan tulevi,
kautokenkä kaaloavi,
selvällä meren selällä,
ulapalla aukealla.
Kullervo, Kalervon poika,
Hevoista piättelevi,
suutansa sovittelevi,
sanojansa säätelevi:

Kullervo (115—116)

“Tule korjahan, korea,
maan valio, matkoihini!”

II neiu (117—118)

“Tuoni sulle korjahasi,
Manalainen matkoihisi!”

Koor (123—128, 133—140)

Kullervo, Kalervon poika,
sinisukka äijön lapsi,
iski virkkua vitsalla,
helähytti helmivyöllä.
Virkku juoksi, matka joutui,
reki vieri, tie lyheni.
Neiti vastahan tulevi,
tinarinta riioavi,
noilla Pohjan kankahilla,
Lapin laajoilla rajoilla.
Kullervo, Kalervon poika,
hevoistansa hillitsevi,
suutansa sovittelevi,
sanojansa säätelevi:

Kullervo (141—44)

“Käy, neito, rekoseheni,
armas, alle viiltieni,
syömähän omeniani,
puremahan päähkeniä!”

III neiu (Kullervo õde) (147—150)

“Sylen, kehno, kelkkahasi,
retkale, rekosehesi!

regi raksus, maa edenes.
Neidu vastuje tulekse,
kauniskinga kahluteleb
mere selge selja päällä,
laialla lageidikulla.

Kullervo, Kalervo poega,
juba sõituda peatas,
suuda seadisi sulaksi,
sõnu ühteje sobitas:

“Tule saanije, toreda,
minu seltsi, maa valitu!”

“Tuoni tulgu su regeje,
Mana kõrva sul karaku!”

Kullervo, Kalervo poega,
sinisukka taadi lapsi,
hobu vitsalla vihistas,
äiateli helmevöölla.
Hobu jooksis, tee edenes,
regi liugus, maa lühenes.
Neidu vastuje tulekse,
tinarinda tõttaeli,
neilla Põhja nõmmedella,
Lapi laiulla rajulla.
Kullervo, Kalervo poega,
täkku tõttamast peatab,
sobitab sulaksi suuda,
seadeleb sula-sõnuda:

“Tule, tüdruk, mu regeje,
armas, alla viltivaiba,
minu õunu maitsemaie,
minu pähkleid purema!”

“Sülgan ma sinu regeje,
sinu kelku, kõhnakene!”

Vilu on olla viltin alla,
kolkko korjassa eleä.”

Koor (151—56)

Kullervo, Kalervon poika
sinisukka äijõn lapsi,
koppoi neion korjahansa,
reualti rekosehensa,
asetteli taljoillensa,
alle viltin vierietteli.

III neuu (Kullervo õde) (159—66)

“Päästä pois minua tästä,
laske lasta vallallensa,
kunnotointa kuulemasta,
pahalaista, palvomasta,
tahi potkin pohjan puhki,
levittelen liistehesi,
korjasi pilastehiksi,
rämäksi re'en retukan!”

Koor (167—178)

Kullervo, Kalervon poika,
sinisukka äijõn lapsi,
aukaisi rahaisen arkun,
kimahutti kirjakannen,
näytteli hopeitansa,
verkaliuskoja levitti,
kultasuita sukkasia,
vöitansä hopeapäitä.
Verat veivät neien mielen,
raha muutti morsiamen,
hopea hukuttelevi,
kulta kuihauttelevi.

III neuu (Kullervo õde) (193—196)

“Mist'olet sinä sukuisin,
kusta, rohkea, rotuisin?
Lienet suurtaki sukua,
isoa isän aloa.”

Kullervo (199—208)

“En ole sukua suurta,
enkä suurta enkä pientä,

Vilu on olla vildi alla,
kõle su korvikus asuda.”

Kullervo, Kalervo poega,
sinisukka taadi lapsi,
napsas neiu korvikusse,
rebisi oma regeje,
kallutas karusnahule,
alla vildi veereteli.

“Päästa siita mind minema,
lase lapsi jo vabaksi
kõlvatuda kuulemasta,
paha meesta palvlemasta,
ehk ma põhja alt purustan,
varvad laiail virutan,
korju su käristan katki,
risuks tambin ree-räbala!”

Kullervo, Kalervo poega,
sinisukka taadi lapsi,
lahti löi rahade-kirstu,
kaane kergitas kireva,
näitasi iluhõbedaid,
kalevikangaida laotas,
kuldasuida sukakesi,
vöökesi hõbedalisi.
Kalev käänas neiu meele,
rahad muutsid mõrsjakese,
hukutid iluhõbedad,
võrgutelid kuldavitsad.

“Kust oled sina soosta,
kust oled, kange, sa kodunta?
Küll oled suurta vist suguda,
laia hõimuda isasta!”

“Ei ole sugu ma suurta,
ei ka üsna ahtakesta,

olen kerran keskimmäistä:
Kalervon katala poika,
tuhma poika tuiretuinen,
lapsi kehjo keiretyinen.
Vaan sano oma sukusi,
oma rohkea rotusi,
jos olet sukua suurta,
isoa isän aloa!”

III neuu (Kullervo öde) (211—256)

“En ole sukua suurta,
enkä suurta enkä pientä,
olen kerran keskimmäistä:
Kalervon katala tyttö,
tyhjä tyttö tuiretuinen,
lapsi kehjo keiretyinen.
Ennem lasna ollessani
emon ehtoisen eloilla,
läkon marjahan metsälle,
alle vaaran vaapukkahan.
Poimin maalta mansikoita,
alta vaaran vaapukoita;
poimin päivän, yön lepäsin.
Poimin päivän, poimin toisen:
Päivälläpä kolmannella,
en tiennyt kotihin tietä:
tiehyt metsähän veteli,
ura saatteli salolle.
Siinä istuin, jotta itkin.
Itkin päivän, jotta toisen;
päivänäpä kolmantena,
nousin suurelle mäelle,
korkealle kukkulalle.
Tuossa huusin, hoilaelin.
Salot vastahan saneli,
kankahat kajahtelivat:

“Elä huua, hullu tyttö,
elä mieletoin melua!
Ei se kuulu kumminkana,
ei kuulu kotihin huuto!
Päivän päästä kolmen, neljän,
viien, kuuen, viimeistäki,
kohennihin kuolemahan,
heitihin katoamahan.
Enkä kuollut kuitenkana,
En mä kalkinen kaonnut!

olen soosta keskmisesta:
Kalervo kadala poega,
poissi tuhmi ja tühitu,
lapsi kerge, kehvakene.
Kuid ütle oma sugusi,
oma hõimugi nimeta,
kui oled suguda suurta,
laia hõimuda isasta!”

“Ei ole sugu ma suurta,
ei ka üsna ahtakesta,
olen soosta keskmisesta:
Kalervo kadala tütar,
tüdruk tuhmi ja tühitu,
lapsi kerge, kehvakene.
Olin lapsena kodussa,
ema helde’e majassa,
läksin metsast marju tooma,
voore alla vaarikalle.
Leidsin maasta maasikaida,
alta voore vaarikaida;
otsin päeva, öö magasin.
Päeva kaks neid kogusin,
päevalla siis kolmandalla
ei teadnud koduje teeda:
tee see metsa vaid vedasi,
rada lükkas laane poole.
Sääl siis istisin, sääl ma itkin.
Itkin päeva, itkin teise,
päevalla siis kolmandalla
tõusin suurele mäele,
kõrge’elle künka’alle.
Sääl ma hüüdsin, huikaelin.
Metsad vastu vaid kõnelid,
kõnnumaad kajahtelivad:

“Ära hüüa, tüdruk hullu,
ära meeletu, helise!
Ei kosta iial see kuhugi,
kuuldu ei koju su hüüdu.”
Pärast päeva kolme,
nelja, viie, kuue viimatigi
jo end seadsin surema,
asutasin hangumaie.
Kuid ei surnud ma ometi,
Ei ma kõngenud, kadala!

Oisin kuollut, kurja raukka,
oisin katkennut, katala,
äsken tuosta toisna vuonna,
kohta kolmanna kesänä,
oisin heinänä helynnyt,
kukoistellut kukkapäänä,
maassa marjana hyvänä,
punaisena puolukkana,
nämät kummat kuulematta,
haikeat havaitsematta.”

Kullervo (271—286)

“Voi, poloinen, päiviäni;
Voipa, kurja, kummiani,
Kun pi’in sisarueni,
turmelin emoni tuoman!
Voi isoni, voi emoni,
voi on valtavanhempani,
minnekä minua loitte,
kunne kannoitte katalan!
Parempi olisi ollut
syntymättä, kasvamatta,
ilmahan sikeämättä,
maalle tälle täytymättä;
Eikä surma suoriin tehnyt,
tauti oikein osannut,
kun ei tappanut minua,
kaottanut kaksioisnä.”

V Kullervon kuolema

XXXVI runo

Koor (297—346)

Kullervo, Kalervon poika,
otti koiransa keralle,
läksi tietä telkkimähän,
korpehen kahoamahan.
Kävi matkoi vähäisen,
astui tietä pikkaraisten;
tuli tuolle saarekselle,
tuolle paikalle tapahtui,
kuss’ oli piian pillannunna,
turmellut emonsa tuoman.
Siin’ itki ihana nurmi,
aho armahin valitti,

Oleksin koolnud, kehvakene,
oleksin vaibunud, viletsa,
küllap siis jo teisel aastal,
varsti kolmandal kevadel
oleksin hõljunud rohuna,
õilmitsenud õiepääna,
maassa marjana hüvana,
punasena pohlakana,
kuulmata seda koledat,
nägemata neida päevi.”

“Oi mu õnnetu eluda,
oi mu armetu hädada,
et oma õe häbistasin,
raiskasin ema mu lapse!
Oi isake, oi emake,
oi minu vanad vanemad!
Milleks küll minu te lõite,
ilma kandsite kadala?
Parembi oleksin olnud
sündimata, kasvamata,
elu hirmsat algamata,
suureks siia sirgumata.
Ei see surma õigust teinud,
taud ei õieti osanud,
et ei tapnud ta minuda,
kaotanud jo kaksioiselt.”

V Kullervo surm

Kullervo, Kalervo poega,
võttis kaasa koerakese,
läksi teeda lonkimaie,
kõrve poole kõndimaie.
Veeres matkada väheke,
kõndis teeda tükikese,
tuli sinna saarikulle,
juhtus paigale pahale,
kus oli naernud piiga noore,
hukutanud õe lihase.
Nuttis siin nägusa nurmi,
aru armsake haletses,

nuoret heinät hellitteli,
kuikutti kukat kanervan,
tuota piian pillamusta,
emon tuoman turmelusta.
eikä nousnut nuori heinä,
kasvanut kanervankukka,
ylennyt sijalla sillä,
tuolla paikalla pahalla,
kuss’ oli piian pillannunna,
emon tuoman turmellunna.
Kullervo, Kalervon poika,
tempasi terävän miekan;
katselevi, kääntelevi,
kyselevi, tietelevi.
Kysyi mieltä miekaltansa,
tokko tuon tekisi mieli,
syöä syylistä lihoa,
viallista verta juoa.
Miekka mieltä miehen mielen,
arvasi uron pakinan.
Vastasi sanalla tuolla:
”Miks’ en söisi mielelläni,
söisi syylistä lihoa,
viallista verta joisi?
Syön lihoa syyttömänki,
juon verta viattömänki.”
Kullervo, Kalervon poika,
sinisukka äijön lapsi,
pään peltohon sysäsi,
perän painoi kankahasen,
kären käänti rintahansa,
itse iskihe kärelle.
Siihen surmansa sukesi,
kuolemansa kohtaeli.
Se oli surma nuoren miehen,
kuolo Kullervo urohon,
loppu ainakin urosta,
kuolema kovaosaista.

heinad noored uigutelid,
kaeblesid kanarbiililled
seda õekese häbistust,
ema lapse raiskamista:
enam heingi ei kasunud,
tärgranud ei lilled teised,
kerkinud kohalla sella,
säälla paigalla pahalla,
kus oli immeke häbistud,
ema-toodu hukuteldud.
Kullervo, Kallervo poega,
tõmbasi terava mõõga,
kaeskelie, käändelie,
arvasi, aru pidasi.
Küsis meelta mõõgaltasa,
kas oleks mõõga meelta mööda
süüa süülista lihada,
vealista verda juua.
Arvas mõök see isanda mõtte,
mõistis see mehe kõneta.
Sõnad vastu vastaeli:
“Miks ei meeldeldi sööks,
sööksi süülista lihada,
vealista verda jooksi?
Söön liha ma süütumagi,
Joon verda veatumagi.”
Kullervo, Kalervo poega,
sinisukka taadi poega,
pära peenale toetas,
kahva löi kanarbikusse,
tera põõras rinna poole,
ise tormasi terasse.
Sääl siis surma tal sugenes,
koolutunnike tuligi.
Nii oli surm sel noorukesel,
kadu Kullervol kadalal,
ots mehella õnnetulla,
koolutund kareosasel.

*Tõlkinud August Annist
("Kalevala", 1985)*

ERSO x MEKK

Minikontserdid ja õhtusöök

Sügisene gurmeeõhtu restoranis MEKK

Radisson Collection Hotel, Tallinnal on rõõm jätkata pikaajalist koostööd Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga (ERSO) — partnerlust, mis on kestnud juba üle kümne aasta. 2025/26 hooajal toetame ERSO uut kontserdisarja „Müüdid ja legendid“.

Selleks, et tuua meie koostöö külalistele veelgi lähemale, oleme loonud erilise formaadi — *fine dining* õhtusöök restoranis MEKK koos hubaste minikontsertidega ERSO muusikute esituses. Nii saavad külalised nautida muusikat ja kulinaarset elamust eraldi „peatükkidena“, andes mõlemale kunstivormile tähelepanu.

FAGOTT
KRISTJAN KUNGLA

OBOE
HELI ERNITS

KLARNET
**JOSÉ CARLOS
DOMÍNGUEZ ALMELA**

PEAKOKK
RENE UUSMEES

30

OKTOOBER
RESTORAN MEKK
kell 19

ANDREW FOSTER-WILLIAMS on teinud silmapaistva rahvusvahelise karjääri, esitades laia valikut ooperirolle, millest igaühes äratav ta ellu vokaalse autoriteedi, läbinägelikkuse ja peensusega. Teda iseloomustab nii repertuaari ulatus kui ka sügavus, millega ta igasse rolli sisse elab — olgu see kurjategija või aadlik, koomiline või traagiline tegelaskuju.

Foster-Williamsi Don Pizarro (Beethoveni „Fidelio“), mida ta esitas Theater an der Wienenis ja Pariisi Filharmoonias, tõi esile tema võime ühendada ähvardav karakter ja vokaalne täpsus. Nelja kurikaela rollis (Offenbachi „Hoffmanni lood“)

demonstreeris ta märkimisväärselt mitmekülgset Andreas Homoki uues lavastuses Zürichi ooperimajas ning hiljem ka Göteborgi Ooperis ja Berliini Koomilises Ooperis. Tema Nick Shadow (Stravinski „Elupõletaja tähelend“) Lorraine'i Rahvusooperis pälvis tunnustuse võluva ja fataalse iseloomu tasakaalu eest. Sel hooajal naaseb ta Inglise Rahvusooperisse (ENO), kehastades Don Alfonsot Mozarti „Così fan tutte“ lavastuses, mida juhatab Dinis Sousa.

Andrew Foster-Williamsi Gunther Wagneri ooperis „Jumalate hukk“ (lavastaja Pierre Audi) ja Kurnewal ooperis „Tristan ja Isolde“ (lavastaja Ralf Pleger) näitasid tema oskust portreteerida Wagneri tegelaste väärikust ja sisemist konflikti. Sama mõjuv on tema tõlgendus rollides, mis nõuavad moraalselt kaalukust ja emotsionaalset sügavust. Tema kapten Balstrode (Britteni „Peter Grimes“) Theater an der Wienenis ja Lioni ooperiteatris pälvis kiitust siira iseloomu eest, ning Lysiart (Weberi „Euryanthe“) Theater an der Wienenis lisas ooperi romantilisele intriigile psühholoogilist pinget.

Andrew Foster-Williams astub sageli üles ka kontserdilavadel. Sel hooajal laulab ta Elgari „Gerontiusse unenäo“ ettekandel koos Müncheni Filharmoonikutega ja Poola Raadio Orkestriga Andrew Manze käe all ja Tampere Filharmoonikutega Matthew Hallsi juhatusel. Tema salvestis sellest teosest koos Paul McCreeshi ja Gabrieli Konsordiga

Andrew Foster-Williams

on pälvis 2024. aastal Gramophone'i auhinna parima koorimuusika salvestise kategoorias ja 2025. aastal BBC Music Magazine'i kooriauhinna. Tema teiste märkimisväärsete koostööde hulka kuuluvad esinemised Clevelandi ja San Francisco orkestrite, Amsterdami Kuningliku Concertgebouw orkestri ja Londoni Filharmoonikutega.

TUURI DEDE on silmapaistev metsosopran, keda on nimetatud haruldaseks andeks Eesti kontserdimaastikul ning kelle tämbrit on muuhulgas iseloomustatud kui „tõelise Carmen'i sünniõigust“. Alates 2018. aastast kuulub ta ühe maailma edukama nüüdismuusika soprani Barbara Hannigani mentorlusprogrammi Equilibrium Young Artists. Ta on soleerinud mitmete tipporkestrite ees, teiste hulgas Müncheneri Filharmoonikud, Taani Rahvusorkester, Kopenhaageni Filharmoonikud, Göteborgi Sümfooniaorkester, Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Liepaja Sümfooniaorkester, Tallinna Kammerorkester jt. Koostööd on Dede

Tuuri Dede © Sohvi Viik-Kalluste

teinud nimekate dirigentidega, nagu Barbara Hannigan, Neeme Järvi, Arvo Volmer, Risto Joost, Tõnu Kaljuste, Peter Spissky, Kaspars Putniņš, Audrey Saint-Gil, Kaspar Mänd, Mikk Üleoja, Erki Pehk, Hirvo Surva jt. Dede on kirglik vokaal(suur)vormide esitaja. Tema repertuaari kuuluvad Verdi ja Mozarti reekviemid, Mahleri 2. ja Beethoveni 9. sümfoonia, Elgari „Gerontiusse unenägu“, Händeli „Messias“, „Theodora“, „Judas Maccabeus“ ja „Ülestõusmine“, Bachi „Magnificat“ ja h-moll missa, Sibeliuse „Kullervo“, Schönbergi „Kuu-Pierrot“, Berio „Altra Voce“ ja „Sequenza III“, Stravinski „Pulcinella“, Pergolesi „Stabat Mater“ jt.

Dede ooperirollide hulka kuuluvad Cornelia (Händeli „Julius Caesar“), Mrs. Sedley (Britteni „Peter Grimes“), Dorabella (Mozarti „Così fan tutte“), Frida (Kalevi Aho „Frida ja Diego“), Jocasta (Stravinski „Oedipus Rex“) ning Ema, Kiil ja Teetass (Raveli „Laps ja lummutsed“).

Dede on pälvinud mitmeid auhindu: ta võitis 2021. aastal Vello Jürna nimelise konkursi III preemia, oli 2018. aastal poolfinalist Wilhelm

Stenhammari konkursil Rootsis ning võitis 2017. aastal I koha rahvusvahelisel „Havets röst“ konkursil Ahvenamaal. Varasemad tunnustused hõlmavad I kohta Mart Saare nimelisel konkursil (2016) ning IV kohta ja Sibeliuse perekonna eripreemiat rahvusvahelisel Sibeliuse konkursil (2015).

Tuuri Dede lõpetas 2016. aastal ooperilaulu magistriõpingud Sibeliuse akadeemias (õp Annika Ollinkari) ning on omandanud bakalaureusekraadi Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias (õp Teele Jõks). Lisaks on ta täiendanud end Milanos Giuseppe Verdi konservatooriumis (õp Cristina Rubin) ning õppinud ka Georg Otsa nimelises muusikakoolis (õp Marika Eensalu).

Koorimuusika kategoorias 2004. aastal Grammyga pärjatud **EESTI RAHVUSMEESKOOR**

on üks unikaalsemaid „pille“ maailmas. Neljakümne kuuest professionaalsest lauljast koosnev kollektiiv on viimase tosinkonna aastaga teinud peadirigent Mikk Üleoja juhtimisel läbi märkimisväärse kvalitatiivse hüppe ning on oodatud koostööpartner oratoriaalsete teoste ettekannetel maailma tipporkestrite ja festivalide juures. Rahvusmeeskoor on usin uudisteoste tellija ja koostööprojektide algataja ning tuleb igal aastal välja ka mitme

Eesti Rahvusmeeskoor © Jaan Krivel

uue a capella kavaga renessansist tänapäevani. 2025. aastal tõi Eesti Rahvusmeeskoori esiettekandele Jaapani helilooja Yui Katada loomingut, kolm uut Arvo Pärdi teoste seadet meeskoorile, aga ka Veljo Tormise koorilauludega põimitud kava koos Mari Kalkuniga, mis 2025. aastal plaadina „Stoonia lood live“ sööstis maailma folgiedetabelite tippu. Oktoobri alguses ilmus Toccata Classicsi alt ka rahvusmeeskoor enda plaat „Singing into Space“ Giovanni Gabrieli ja Giovanni Bonato loominguga. Rahvusmeeskoor on plaadistanud mainekatele plaadifirmadele nagu Toccata Classics, Ondine, Aurora jpt ning andnud hulgaliselt kontserte USAs, Jaapanis ja terves Euroopas.

Dirigent **MATTHEW HALLS** alustas 2023/24 hooajal tööd Soome Tampere Filharmoonikute peadirigendina. Lisaks kontsertidele Tamperes toob hooaeg 2025/26 Hallsi debüüdi Lahti Sümfooniaorkestriga. Ta naaseb Bergen Filharmooniaorkestri, Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri, Tapiola Sinfonietta ja Tonkünstler-orkestri ette Viini Musikvereinis. Veel juhatab ta Viini Sümfoonikuid, Atlanta Sümfooniaorkestrit, Belgia Rahvusorkestrit, Islandi Sümfooniaorkestrit, Dallase Sümfooniaorkestrit ja SVR Sümfooniaorkestrit.

Matthew Halls

Ajastutruule esitusele pühendunud Halls oli üks esimesi, kes dirigeeris külalisena Nikolaus Harnoncourt'i Concentus Musicus Wieni. Tema asjatundlikkus barokk-, klassikalise ja vararomantilise repertuaari vallas on viinud regulaarse koostööni selliste orkestritega nagu Soome Raadio Sümfooniaorkester, Varssavi Filharmoonia, Clevelandi orkester, Seattle'i Sümfooniaorkester, Houstoni Sümfoonikud, Mozarteumi orkester Salzburgis ja Stavangeri Sümfooniaorkester.

Tema diskograafia hõlmab Bachi klavessiinikontserte, Händeli „Parnasso in Festat“ ning Johann Sebastian Bachi oratooriume.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 99. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi.

ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. 2023. aasta mais toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2022. aastal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinum Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskemad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

E · R · · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASPONSOR

Rahvusvaheline
Nüüdismuusika
Festival

AFEKT

24

OKTOOBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
2025

LUGEJA
IRIS OJA

FLÖÖT
**MONIKA
MATTIESEN**

ERSO

DIRIGENT
**SUSANNE
BLUMENTHAL**

**ARVO PÄRT
HELMUT LACHENMANN
JÜRI REINVERE**

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 17. oktoobril 2025

I VIIUL

Johannes Põlda
Marge Uus
Kristiina Aimla
Kätlin Ivask
Nina Kawaguchi
Kirti–Kai Loorand
Astrid Muhel
Hanna–Liis Nahkur
Tõnis Pajupuu
Piret Sandberg
Danae Taamal
Kaiu Talve
Tarmo Truuväart
Katrin Matveus

II VIIUL

Kaido Välja
Kadi Vilu
Triin Krigul
Miina Laanesaar
Maiu Mägi
Kristjan Nõlvak
Mari–Katrina Suss
Marlis Timpmann
Maaren Vihermäe
Annelize Vlasenko
Triin Alender
Ida Teppo–Gualandi

VIOOLA

Rain Vilu
Mairit Mitt–Bronikowska
Mall Help
Kaja Kiho
Martti Mägi
Juhan Palm–Peipman
Liisi Rusnak
Jülija Širokova
Kristiina Välja
Arvo Haasma

TŠELLO

Villu Vihermäe
Karret Sepp
Riina Erin
Tõnu Jõesaar
Levi–Danel Mägila
Lauri Toom
Margus Uus
Maris Vallsalu

KONTRABASS

Xiaonan Nie
Janel Altroff
Imre Eenma
Indrek Pajus
Ants Önnis
Kadri Kukk

FLÖÖT

Mari–Liis Vind
Linda Vood

OBOE

Aleksander Hännikäinen
Heli Ernits
Tõnis Traksmann

KLARNET

Soo–Young Lee
Meelis Vind

FAGOTT

Kristjan Kungla
Francesco Pio Russo

METSASARV

Ye Pan
Mattias Vihmann
Kalle Koppel
Nikita Matsuk

TROMPET

Laur Keller
Erki Möller
Ivar Tillemann

TROMBOON

Peeter Margus
Hendrik Jaak Sepp
Väino Põllu

TUUBA

Cornelius Jacobeit

TIMPANID

Alessandro Beco

LÖÖKPILLID

Kaspar Eisel
Vambola Krigul

SA ERSO juhatus liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja

müügijuht

Signe Vaiknemets

Raha kaasamise ja

partnersuhete spetsialist

Morgan Merrell

Maine- ja

kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Kammer- ja

noorteprojektide

produtsent

Taavi Orro

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

SÕPRADE KLUBI

Sõprade Klubi liikmetele pakume mitmeid hüvesid ning kutsume neid osalema eriüritustel.

Pianissimo 75€ aastas

Tasuta kavalehed, privaatne garderoob, varane ligipääs uue hooaja piletitele ja muud hüved.

Piano 150€ aastas

Sooduspiletid, kutsed avatud proovidesse ja muud hüved.

Mezzoforte 300€ aastas

Kutsed avakontserdile ning vastuvõttudele, üllatuskingitused ja muud hüved.

Forte 500€ aastas

Lavatagused tuurid, kutsed ava- ja lõppkontserdile, aastaringsed soodustused ja muud hüved.

Fortissimo 1000€ aastas

Kohtumised muusikutega, kutsed orkestri üritustele ja muud hüved.

Sõprade sisering 3000+ €

Avalda oma toetusega suuremat mõju, liitudes Sõprade Siseringiga. Siseringi annetus on ühekordne panus alates 3000€, mis on suunatud kindlasse valdkonda. Sinu toetus tasustatakse ainulaadse soodustuste komplektiga just selles valdkonnas, mida toetad.

MAESTRO | SOLIST | ERSOKAS
TURNÉE | INSTRUMENT | HARIDUS

TOETAME KOOS!
erso.ee/toeta

RADISSON COLLECTION
TALLINN

Tere tulemast kogema
ERAKORDSEID HETKI

Welcome to the
EXCEPTIONAL

E · R · S · O

2025/2026
HOOAJA TOETAJA

Radisson Collection Hotel, Tallinn
Rävala pst 3, 10143 Tallinn, Estonia

Tel: +372 682 3500 | E-mail: info.tallinn@radissoncollection.com

AITÄH TOETAMAST!

ERSO PEASPONSOR

SPONSORID

TOETAJAD

KULTUURIMINISTEERIUM

FORTISSIMO

1000€

Aare Viira
Allar Jõks
David O'Brock
Egon Elstein
Johan Randvere
Kadri Lindpere
Lauri Ligi
Rain Tamm
Siim Kallas
Tõnu Kuddu

FORTE

500€

Annika Kuimet
Evi Rooda
Karin Punning
Kristjan Pomm
Lauri Almann
Raivo Stern
Siim Kallast
Toomas Prangli
Ülle Kruuse

MEZZOFORTE

300€

Aare Olander
Helge Talts
Ingrid Männik
Juta Tiidus
Lembit Talts
Maret Maripuu
Piret Tuul
Riina Cohen
Siim Aben
Triin Siim
Tunne Kelam

PIANO

150€

Aime Lindpere
Aivo Hallist
Allan Randmaa
Andrus Lehtmets
Ants Hinno
Ants Kerde
Ants Orgulas
Eero Hammer
Harri Miik
Heidi Pruuli
Jaan Riikoja
Jonna Pechter
Jüri Šamov–Liver
Jüri Suursoo
Kaidi Ruusalepp
Kärt Hammer
Kärt Põldsam
Katre Viljalo
Katrín Veskimäe
Kristel Leppik
Kristiina Kahur
Liina Anier–Pärn
Mai Stern
Maia Remmelgas
Mall Petersen
Mare Hammer
Mare Jugandi
Marika Laar
Martin Juusu
Nele Laidvee
Patrick Soome
Peep Laar
Reet Nurmeots
Sander Pullerits
Sirje Almann
Tanel Ross
Tiiu Kruus
Urve Pappa
Velle Hammer
Anonüümne ©

PIANISSIMO

75€

Aime Talvik
Andres Vasarik
Anne Artus
Elena Aben
Elle Nellis
Elna Kaasik
Ene Krigul
Enel Pehap
Gennadi Vihman
Heiki Meos
Helle Kulbas
Ilja Sundelevitš
Irina Zundelevich
Juta Keskküla
Katariina Lepiku
Leila Eespere
Liina Linsi
Lilian Heikkilä
Marika Eljas
Merle Keskküla
Piret Nõmmela
Riina Talvik
Silva Pastak
Sirje Pöder
Sirje Urb
Tiia Ruben
Tiina Hiie
Tiiu Vilms
Triin Lekk
Viive Savel
Viivi Villemson
Viive Põldmäe
Vivian Rennel
Vladimir Panov

*Liitudes ERSO Sõprade
Klubiga, toetate
Eesti esindusorkestrit
ning panustate
Eesti kultuuri- ja
muusikaellu. Sõprade
klubi liikmetele pakume
mitmeid hüvesid
ning kutsume neid
osalema eriüritustel.
**Liitu ERSO sõprade
klubiga!***

DOONORID

Anne Murof
Hans Kristian Laur
Kristjan Pomm
Morgan Merrell
Signe Vaiknemets
Siim Kallast
Ülle Peljo
Vladislava Vassitskina

KUTSUME KUULAMA

RAHVUSVAHELINE NÜÜDISMUUSIKA FESTIVAL AFEKT

R, 24. OKTOOBER KELL 19

ESTONIA KONTSERDISAAL

Arvo Pärt „Perpetuum mobile“

Helmut Lachenmann „...zwei Gefühle...“

Jüri Reinvere Flöödikontsert (esiettekanne)

IRIS OJA lugeja, MONIKA MATTIESEN flööt, ERSO, dirigent SUSANNE BLUMENTHAL

ERSO X MEKK — MINIKONTSERDID JA ÖHTUSÖÖK

R, 30. OKTOOBER KELL 19

RESTORAN MEKK

KRISTJAN KUNGLA, HELI ERNITS, JOSÉ CARLOS DOMÍNGUEZ ALMELA

(A)UD(I)OSPAA FOTOGR(A)F(I)SKAS

L, 8. NOVEMBER KELL 19

FOTOGRAFIKA TALLINN

Wolfgang Amadeus Mozart(?) Musikalische Würfelspiele, K.Anh.C.30.01

Lejaren Hiller „Illiad Suite“

Nina Shekhar „Honk If You Love Me“

Øyvind Torvund „Willibald Motor Landscape“

EGERT LEINSAAR, MARTA MUTSO, JÜLIJA ŠIROKOVA, THEODOR SINK,
TAAVI ORRO, KADRI-ANN SUMERA, VAMBOLA KRIGUL, MART SOO

LIVIKO
— anno 1898 —

NORDIC
CATERING

RADISSON COLLECTION
TALLINN

 NORDAID®

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

ERSO.TV